

Ба Шурои диссертатсионии 6D.КOA-001-и
назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон
(734025, ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 17)

ТАҚРИЗИ

**муқарризи расмӣ ба диссертатсияи номзадии Абдулло Далер Абдулло
дар мавзуи «Нақши ниҳоди Пешвои миллат дар ҳифзу таҳкими
истиклоли давлатӣ (таҷрибаи Тоҷикистон)» барои дарёфти дараҷаи илмии
номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 23.00.02 – Ниҳодҳо, равандҳо ва
технологияҳои сиёсӣ**

Диссертатсияи Абдулло Далер Абдулло дар мавзуи «Нақши ниҳоди Пешвои миллат дар ҳифзу таҳкими истиклоли давлатӣ (таҷрибаи Тоҷикистон)» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 23.00.02 - Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ, ки аз рӯи он ба Шурои диссертатсионӣ мувофиқи фармоиши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 1-уми ноябри соли 2021, таҳти №311/01 ҳуқуқи қабули диссертатсияро барои ҳимоя дода шудааст, мувофиқ мебошад. Ҳамзамон таҳқиқот ба талаботи Феҳристи ихтисосҳои, ки аз рӯи онҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон унвонҳои илмӣ дода мешаванд ва бо қарори Раёсати Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми ноябри соли 2017, таҳти №5\2 тасдиқ шудааст, мувофиқ аст.

Аз лиҳози моҳият дар замони муосир мавзуи кори диссертатсионӣ аз аҳаммияти хоса бархӯрдор буда, таҳқиқи илмӣ он муфид ва саривақтӣ аст. Қобили зик аст, ки истиклол муҳимтарин рӯи давлатдорӣ ба ҳисоб рафта, ба даст овардан ва устуворгардонии он аз ҳар халқу миллат талошҳои зиёдро тақозо менамояд. Истиклоли давлатӣ ҳамчун нишонаи асосии давлат ифодаи соҳибхитӣ ва мустақилияти он дар муайян намудани сиёсати дохилӣ ва хориҷӣ худ мебошад. Маҳз соҳиб будан ба истиклоли сиёсӣ имкон медиҳад, ки давлат ҳамчун ташкилоти сиёсӣ муаррифӣ гардида, онро дар арсаи байналмилалӣ ҳамчун субъекти мустақили муносибатҳои сиёсӣ эътироф намоянд.

Истиклолияти давлатӣ маънои пурра ва тақсимнашавандаи ҳокимияти давлат дар тамоми қаламрави он, мустақил будан дар пешбурди сиёсати хориҷӣ ва дохилӣ мебошад. Диссертант ин воқеиятро дар таҷрибаи Тоҷикистон таври амиқ таҳқиқ намуда, хулоса кардааст,

ки комёб буданамон дар самти ҳифзу таҳкими истиқлоли кишвари мо ба заҳмату роҳнамоӣ, нияти нек, иродаи қавии сиёсӣ ва кӯшишҳои ватанхоҳонаи шахсияти бузурги таърихӣ, Президенти мамлакат, Чаноби Олӣ муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон вобаста мебошад.

Ба ақидаи Абдулло Далер Абдулло, «бо таъсиси ниҳоди Пешвои миллат яке аз муҳимтарин масъалаҳои миллӣ ва таърихии давлатдорӣ мо, яъне масъалаи лидери сиёсии миллат ва пешвои эътирофшудаи миллӣ ба марҳилаи ниҳоии худ расид». Муҳаққиқ мутмаин аст, ки ҳадафи аслии қадршиносии ин фарзанди фарзонаи миллат муттаҳид намудани мардуми кишвар дар атрофи сиёсати созанда, нигоҳдошти роҳи таърихии рушди Тоҷикистон ба сӯи давлати демократӣ, ҳуқуқбунёд, иҷтимоӣ, дунявӣ ва тавсеаи таҷрибаи мусбати ватандорист. Дар ин чода одитарин ва олитарин хислати инсонӣ - қадршиносӣ аз заҳмати фарзанди содиқу вафодори миллат меҳвар аст.

Тоҷику тоҷикистониён хуб медонанд, ки муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон миллатро аз нобудӣ ва давлатро аз парокандагӣ раҳо, кохи муҳташами сулҳи тоҷиконро эъмор, низоми давлатдорӣ муосири халқро асос гузошта, қобилияти ҳуқуқии давлатдорӣ халқро эҳё намуда, тоҷиконро ҳамчун миллати дорои Ватан, забон, фарҳанг ва таърихи қадима ба ҷаҳониён муаррифӣ ва дар навбати худ Давлати Тоҷикистонро ҳамчун давлати мустақил, дунявӣ, демократӣ ва ҳуқуқбунёд дар радифи халқу миллатҳои соҳибдавлат ҷойгузин намуда, ҷиҳати қадршиносии қаҳрамонони миллат шароити мусоид фароҳам оварданд.

Асосҳои дар боло зикргардида заминаҳои муътамади воқеӣ дошта, баҳри таҳкими мавқеъ ва мақоми муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар дохилу хориҷи мамлакат нақши калидӣ доранд. Қабул гардидани қонун ва сипас Қонуни конституцсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ — Пешвои миллат» муҳаббатномаи мардум ба ин фарзанди фарзонаи худ аст.

Аз ин нуктаи назар, он ақида, ки дар давраҳои мушкили таърих шахсиятҳои ба арсаи сиёсат омада, сарнавишти миллатҳо ва давлатҳоро куллан тағйир медиҳанд, ягон тобиши асотириву метафизикӣ надошта, асоси устувори илмӣ доранд ва бояд таъкид кард, ки чунин равиши андеша ба падидаҳои чун авторитаризму шахсиятпарастӣ ҳеҷ муносибат надоранд.

Аз ин рӯ, омӯзиши нақши ниҳоди Пешвои миллат дар ҳифзу таҳкими истиқлоли давлатӣ (таҷрибаи Тоҷикистон) аз ҷониби Абдулло Далер Абдулло дорои аҳаммияти илмию амалӣ аст. Ошкор намудани

пахлуҳои мухталифи ин масъала метавонад ҳам аз ҷиҳати назарӣ ва ҳам амалӣ барои кишвари мо муҳим бошад. Мавзуи интиҳобшуда рӯзмарра буда, пахлуҳои зиёди он ба омӯзиш ва таҳлили фарогир ниёз дорад.

Муҳаққиқ Абдулло Далер Абдулло ҳангоми омода намудани кори диссертационии хеш аз маводи мухталифи илмӣ истифода намудааст. Ҳамчунин, маводи мухталифи илмӣ хориҷӣ барои баррасии ҷиҳати назариявӣ масъала аз ҷониби номбурда мавриди истифода қарор гирифтаанд. Барои тақвияти андешаҳо ва фарзияҳои хеш муаллиф аз таҳқиқоти анҷомшуда иқтибосҳои зиёде овардааст. Мушоҳида мегардад, ки заминаҳои назариявӣ кори диссертациониро Абдулло Далер Абдулло дар сатҳи хубу сифати баланд анҷом дода, аз уҳдаи таҳлили мавод баромадааст.

Дар заминаи таҳлили матолиби мухталиф муаллиф кӯшидааст, ки асосҳои назариявӣ методологии нақши ниҳоди Пешвои миллат дар ҳифзу таҳкими истиқлоли давлатиро мавриди баррасии доманадор ва таҳлили амиқ қарор диҳад. Абдулло Далер Абдулло хосиятҳои умумӣ ва махсуси масъалаи мавриди назарро вобаста ба шароитҳои замони таҳаввулотӣ ва хосиятҳои рушди сиёсии кишвар, рӯоварии Тоҷикистон ба инкишофи ҳамаҷонибаи давлатдорӣ миллию демократӣ ва масъалаҳои муосири минтақавӣ ва ҷаҳонӣ мавриди омӯзиш қарор додааст. Натиҷагирӣҳо ва хулосаҳои бадастомада метавонанд дар шаклигирии минбаъдаи ташаккул ва рушди ҷомеаи шаҳрвандии Тоҷикистон муфид бошанд.

Навгони илмӣ кори диссертационӣ аз мақсади асосӣ ва вазифаҳои таҳқиқотӣ бармеоянд, ки дар сатҳи зарурӣ асоснок гардидаанд. Мавриди таҳлили амиқ қарор гирифтани масъалаҳои назариявӣ методологӣ, хусусиятҳои умумӣ ва махсуси нақши ниҳоди Пешвои миллат дар ҳифзу таҳкими истиқлоли давлатӣ, дурнамои ин ниҳод дар шароити Тоҷикистон аз ҳамон ҷумлаанд.

Нуктаҳои асосии илмӣ, ки ба ҳимоя пешниҳод гардидаанд, ба нақшаи кори диссертационӣ, мақсади асосӣ ва вазифаҳои таҳқиқотӣ ва навгониҳои он мувофиқ буда, ҳалли масъалаҳои таҳлил ва хулосаҳои илмиро собит месозанд.

Хулосаҳо ва тавсияҳои кори диссертационӣ ҳамаҷониба асоснок гардидаанд ва дар муайян намудани нақши шахсият дар ташаккул ва рушди давлати милли метавонанд истифода шаванд. Тавсияҳои пешниҳодшуда баҳри самаранок ташкил намудани ҷорабиниҳои идеологӣ ва тарбияи сарварони ҷавон муфид буда, ҷиҳати тақвияти

маърифат ва фарҳанги сиёсии ҷомеа, бахусус ҷавонон, аҳаммияти илмию амалӣ дорад. Илова бар ин, натиҷа ва пешниҳодҳои аз таҳқиқи мавзӯи бадастомадаро ҳангоми таълифи дастурҳои методӣ ва барномаҳои таълимӣ аз фанҳои сиёсатшиносӣ ва таърих метавон истифода намуд. Маводи кори диссертациониро зимни корҳои илмӣ - таҳқиқотӣ, гузаронидани чорабиниҳои давлатӣ, таҳияи барномаи курсҳо, инчунин гузаронидани машғулият бо донишҷӯён ва аспирантон истифода бурдан мумкин аст.

Дар муқаддимаи кори диссертационӣ Абдулло Далер Абдулло муҳимияти омӯзиши мавзӯро дуруст муқаррар намудааст. Масъалагузорию муҳаққиқ мантиқӣ ва илмӣ мебошад. Асосҳои методологӣ, навгониҳо ва масъалаҳои барои дифоъ пешниҳодшаванда ба таври зарурӣ инъикос шудаанд. Муқаддимаи кор ба талаботи диссертатсияҳои илмӣ мувофиқ мебошад.

Кори диссертационии Абдулло Далер Абдулло аз се боб, ки 6 зербобро дар бар мегирад, иборат мебошад.

Дар муқаддимаи диссертатсия аҳаммияти омӯзиши мавзӯи таҳқиқотӣ асоснок карда шуда, ҳадафи таҳқиқот, объект ва мавзӯи таҳқиқот, навгониҳои илмии диссертатсия, нуктаҳои асосии барои дифоъ пешниҳодшаванда, саҳми шахсии доктараб, мутобикати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ ва ғайраҳо асоснок карда шудаанд.

Боби якум «Ҷанбаҳои илмию назариявӣ ва концептуалии масъалаи истиқлоли давлатӣ ва нақши Пешвои миллат дар он» ном дошта, аз ду зербоб иборат мебошад. Дар зербоби якум «Ҷанбаҳои илмию назариявии таҳқиқи масъалаи истиқлоли давлатӣ: мазмун, моҳият ва хусусиятҳои он» зикр шудааст, ки истиқлоли давлатӣ яке аз унсурҳои асосии давлат ба ҳисоб рафта, дар ин замина озодиву мустақилият аз даҳлату таъсири дохиливу хориҷӣ эмин нигоҳ дошта мешавад.

Муаллиф бо баррасии масъалаи мазкур тасавури муайяно барои баррасии минбаъдаи масъала шакл додааст. Диссертант ба таҳлили мафҳумҳои асосӣ тавачҷуҳи ҳоса зоҳир карда, паҳлуҳои мухталифи онро равшанӣ бахшида, ҳулосаи асоснок баровардааст. Абдулло Далер Абдулло дар ин қисмати рисола ба фарзияи илмӣ, дар бобати он ки истиқлоли давлатӣ густаришиҳанда ва тақвиятбахши сиёсати дохиливу хориҷӣ маҳсуб шуда, ба шарофати он даҳлати давлатҳои дигар имконнопазир мегардад, тавачҷуҳи ҳоса зоҳир намудааст. Муайян гардидааст, ки дар усули демократии давлатдорӣ соҳибхитӣро бо мардумсолорӣ комилан тавҷам аст.

Дар зербоби дуюми боби якуми диссертатсия диссертант ҷанбаҳои сиёсӣ ва концептуалии омӯзиши нақши Пешвои миллат дар рушди ҷомеа ва давлатро мавриди омӯзиш қарор додааст. Дар рисола бо истинод ба далелҳои таърихӣ хулоса шудааст, ки сарвар ва нақши он дар ҷомеа дар афкори сиёсии асримиёнагии аҷдодони мо ҳам мавқеи хос дошт.

Боби дуюми диссертатсия «Заминаҳои таърихӣ сиёсии ба даст овардани истиқлоли давлатӣ ва роҳҳои таҳкими он дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» номгузорӣ шудааст. Таъкид гардидааст, ки маҳз истиқлолияти давлатӣ ба инсонҳои дар асоси махсусиятҳои этникӣ, миллӣ ва иҷтимоӣ муттаҳидшуда имкон фароҳам меорад, ки дар паҳноии ирода озодона дар қолаби ҳуқуқҳои эътирофшуда рушди маънавию моддӣ худро таъмин созанд. Дар ин замина дар асоси таҳлили маводи зиёди таърихӣ моҳияти вазъи сиёсӣ таҳлилу муайян шудааст.

Қобили дастгирӣ, ки диссертант дар ин қисмати рисолаи илмӣ хулосаҳои амиқ ва дурусти илмӣ баровардааст. Аз ҷумла, меафзояд, ки яке аз сабабҳои бадбахтии солҳои навадуми асри гузашта набудани пешво буд. Бо дарки масъулият зикр шудааст, ки агар дар он давра роҳбаре чун шахси мавриди назари мо мебуд, шояд ҷанг намешуд. Хуб дар хотир дорем, ки пеш аз муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар мамлакат роҳбарон буданд, лекин натавонистанд ҷомеаро идора кунанд.

Истеъдод ва ҷидду ҷаҳди муҳаққиқ барои дар сатҳи баланд таҳлилу баррасӣ шудани мавзӯи замина фароҳам овардааст. Дар ин замина асоснок шудааст, ки:

- ниҳоди Пешвои миллат унсурҳои табиӣ дар низомии сиёсии кишвар буда, он заминаҳои устувори маънавию таърихӣ, ахлоқӣ, фарҳангӣ ва сиёсӣ иҷтимоӣ дошта, натиҷаи эътирофи ҷомеа аз меҳнатҳои шахсияти таърихӣ миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон мебошад;

- эътирофи муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ҳамчун Пешвои миллат натиҷаи талошҳои беназири ӯ дар масири давлатсозии навин буда, баҳри муттаҳидӣ ва ягонагии мардуми кишвар омили муҳим ба ҳисоб меравад;

- Пешвои миллат таҷассумкунандаи давлат дар арсаи байналмилалӣ буда, ҳамчун шахсияти бузурги сатҳи байналмилалӣ эътироф гардидашон баҳри боло бурдани имиджи сиёсии давлат ва миллати тоҷик бениҳоят муҳим аст.

Муаллиф дар заминаи таҳлили маводи ғании илмӣ ва сарчашмаҳои вобаста ба масъалаи моҳияти заминаҳои таърихӣ сиёсӣ ва василаҳои ба даст овардани истиқлолияти давлатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва нақши сарвари сиёсӣ дар он ба хулоса омадааст, ки Пешвои миллат

тавонистанд шиддати сиёсию иҷтимоиро дар ҷомеа паст намуда, тавассути истифодаи механизмҳои қаблан таҷрибанашуда модели нави сулҳофариро асос гузоранд, ки асоси онро созиш ва гузашту бахшиш ташкил медиҳад.

Унвонҷӯ Абдулло Далер Абдулло дар зербоби дуюми ин қисмати диссертатсия хулоса кардааст, ки дар пешгирии минбаъдаи даргириҳо ва барқарор намудани ҳокимияти конститусионӣ нақши Иҷлосияи XV Шурои Олӣ дар Қасри Арбоб доиргардида бағоят калон аст. Иҷлосияи мазкур барои тамоми тоҷикистониён тақдирсоз буда, аҳаммияти таърихӣ дорад, чунки дар он ҷанги шахрвандӣ боздошта, ҳукумати конститусионӣ барқарор карда шуд, ба пойдевори сулҳу салоҳ асос гузошт.

Дастоварди асосии Иҷлосияи XVI Шурои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон даъвати дувоздаҳум ин ба сахнаи сиёсат омадани фарзанди фарзонаи миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон маҳсуб мешавад. Иҷлосияи XVI Шурои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар таърихи халқи тоҷик ҳақиқатан ҳам барои тамоми тоҷикистониён тақдирсоз буда, аҳамияти таърихӣ дорад, чунки дар ин иҷлосияи таърихӣ ҷанги шахрвандӣ боздошта, ҳукумати қонунӣ барқарор карда шуд, ба пойдевори сулҳу салоҳ асос гузашта, барқарор кардан ва инкишофи хоҷагии халқ оғоз ёфт. Истиқлолияти давлатӣ 9-уми сентябри соли 1991 расман эълон шуда бошад ҳам, амалӣ гардидани он аз иҷлосияи тақдирсози миллат - Иҷлосияи XVI Шурои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон маншаъ мегирад. Он моро аз ҳолати беҳокимиятӣ, номуайянӣ ва муҳимтар аз ҳама, аз вартаи фано раҳо кард.

Вақте дар бораи Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон сухан мегӯем, мантиқан нодуруст аст, агар иҷлосияи мазкурро ёдовар нашавем. Ҷамҷунин, дар бораи иҷлосия бе меҳвар қарор додани ҷонфидоӣҳои ин фарзанди фарзонаи миллат андешаронӣ кардан гайриимкон аст. Ба ибораи дигар, онҳо бо ҳамдигар пайванди ногусастанӣ доранд.

Муаллиф дар боби сеюм - «Ниҳоди президентӣ ва Пешвои миллат: хусусияти ташаккул ва нақши онҳо дар таҳкими истиқлоли давлатӣ» қайд кардааст, ки интиҳоби шакли мувофиқу самараноки идоракунӣ дар марҳилаи нахустини соҳибистиқлолӣ масъалаи мушкили сиёсӣ маҳсуб меёфт. Нахуст ташаккули идоракунии президентӣ, сипас гузаштан ба шакли идоракунии парламентӣ дар Иҷлосияи шонздаҳуми Шурои Олӣ тасдиқи гуфтаҳои боло мебошад.

Ташаккули ниҳоди президентӣ тақозои замон ва яке аз нишондиҳандаҳои асосии барпо шудани давлатсозию давлатдорӣ ба ҳисоб меравад, зеро маҳз ин ниҳод қодир аст фаъолияти муназзами аркони давлатдорӣ ва бақои давлатро таъмин намояд. Ин ниҳод боис гардид, ки Тоҷикистон ҳамчун кишвари ягонаи мустақил ҳифз карда шавад. Дар ҷаҳони пурҳаводиси муосир, ки бархӯрди манфиати абарқудратҳо рӯз то рӯз шиддат гирифта истодааст, мақом ва моҳияти ниҳоди президентӣ барҷастаю баръало аст. Муҳаққиқ мутмаин аст, ки дар сатҳи муосир эҳё ва барқарор намудани ниҳоди президентӣ яке аз дастовардҳои беназири муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон мебошад.

Хулосаи муҳаққиқ ин аст, ки дар он айёми бениҳоят ҳассосу пурҳаводис ва сарнавиштсоз ҳокимияти президентӣ натавонист рисолати хешро дар сатҳи хубу сифати баланд ба ҷо орад. Дар зербоби дуҷуми боби сеюм «Хусусиятҳои ташаккули ниҳоди Пешвои миллат ва тақвияти эътимоди ҷомеа ба он ҳамчун омили таҳкимбахши истиқлоли давлатӣ ва ваҳдати миллий» муҳаққиқ хулоса баровардааст, ки ниҳоди Пешвои миллат дар таъриху таҷрибаи аксар кишварҳои дунё бо шакли муҳтавои гуногун дучор меояд.

Он дар ҷомеаҳои муосири демократӣ, дар кишварҳои пешрафтаи олам низ арзи вучуд дорад. Аз назари сиёсату маърифат зухури як лидери умумимиллӣ ва Пешвои эътирофшудаи давлатӣ тақозои раванди давлатсозӣ дар марҳилаҳои душвори ин ё он давлат буда, нафақат дар гузашта, балки дар ҷаҳони муосир низ бунёд ва рушди кишварҳои пешрафтаи демократии ҷаҳон бо номи шахсиятҳои фавқулода бузурги ҳамон давлатҳо решапайванд аст.

Эътироф ва муттаҳидии халқ дар атрофи пешвоён ва бунёдгузори давлатҳо тайи зиёда аз дусад соли охир барои як идда давлатҳо аҳаммияти бениҳоят бузург касб кардааст. Мавҷудияти чунин симоҳои таърихӣ идеяи худшиносиро ривож дода, ваҳдатро тақвият бахшида, собитқадамӣ дар ҷодаи рушдро таъмин менамояд. Маҳз ба ҳамин хотир дар сарчашмаҳои ҳуқуқии замонашон дахлнопазирии чунин ашхоси таърихӣ ҳамчун рамзи муттаҳидии давлат махсус зикр мешуд. Қисмати дигари онҳо пас аз зиндагиашон ҳамчун рамз ва муқаддасоти миллий тарғиб, эътироф ва арҷгузорӣ мегаштанд.

Тақвияти эътимоди ҷомеа ба Пешвои миллат аз он маншаъ мегирад, ки маҳз ӯ пояҳои фалаҷгардидаи давлатдориро аз сифр оғоз, ҳазинаи ба ғоратрафтаре ғанӣ, артишу сохторҳои қудратиро аз нав тарҳрезӣ намуда, мақоми миллати тоҷикро дар арсаи байналмилалӣ баланд бардошта, дар

харитаи сиёсии ҷаҳон давлатеро бо номи Тоҷикистон сабт намудаанд. Мардум хуб медонанд, ки на ҳар кас ҳам аз уҳдаи ин кори мушкилу сангин баромада метавонист.

Муҳаққиқ дар асоси баррасии фарогири масъала ба хулосаҳо ва натиҷаҳои муайян расидааст. Албатта, натиҷаҳои ҳосилшуда ва тавсияҳои пешниҳодшуда барои амалияи сиёсии Тоҷикистон муҳим мебошанд. Истифодаи натиҷаҳои таҳқиқот дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқи мақсад аст.

Дар диссертатсия пайдарҳамии фикрронӣ ва хулосабарориҳои дурусти мантиқӣ ба назар мерасад. Маводи илмию таҳқиқотӣ ба таври зарурӣ таҳлил шудаанд. Дар ҳамаи зербобҳои диссертатсия хулосабарориҳо мавҷуданд, ки дар заминаи онҳо натиҷаҳои умумӣ ҳосил гардидаанд.

Абдулло Далер Абдулло дар омода намудани диссертатсия аз методҳои мухталифи илмӣ истифода намуда, тавонистааст, ки масъаларо дар сатҳи зарурӣ таҳлил ва баррасӣ намояд. Дар кори диссертатсионӣ навгониҳои назарраси илмиро мушоҳида намудан мумкин аст, ки ба унвонҷӯ хос мебошанд. Муаллиф аз уҳдаи ҳалли масъалаҳои баррасишаванда баромадааст, ки аз маҳорати таҳлилии ӯ дарак медиҳад.

Автореферати диссертатсия ва қорҳои илмие, ки дар мавзӯи таҳқиқотӣ ҷоп шудаанд ва маърузаҳо дар конференсияҳои байналмилалӣ ва ҷумҳуриявӣ мазмуни рисолаи диссертатсиониро дар сатҳи зарурӣ инъикос менамоянд.

Дар баробари муваффақиятҳо таҳқиқоти диссертатсионӣ аз камбудихо оро нест, ки онҳоро метавон ба таври зайл номбар намуд:

1. Муаллиф оид ба ниҳоди Пешвои миллат дар баъзе маврид, аз ҷумла таҷрибаи дигар мамолик маълумоти умумӣ овардааст, аммо онҳоро бо мисолҳо тақвият надодааст. Хуб мешуд, ки ба таври мушаххас ин масъала низ таҳқиқ мегардид.

2. Беҳтар мебуд, ки муаллиф ба муносибати методлогӣ аз мавқеи илмҳои сиёсии муосир ба масъалаҳои ҷойгоҳи ниҳоди Пешвои миллат назар намуда, хусусиятҳои онро нишон медод.

3. Дар таҳқиқоти диссертатсионӣ ҳарчанд алоқамандии ниҳоди президентӣ ва Пешвои миллат мадди назар аст, вале равобити байни онҳо ва умумият ба таври васеъ таҳқиқ нагардидааст.

4. Таҳлили адабиёти марбут ба ниҳоди мазкур дар шароити Тоҷикистон назари фарогир ва таҳлили боз ҳам амиқтарро талаб менамоянд.

Дар маҷмуъ диссертатсияи Абдулло Далер Абдулло таҳқиқоти анҷомёфта ба ҳисоб рафта, норасоӣҳои зикршуда ба ҳеҷ вачҳ арзиши илмии онро паст намекунад.

Рисолаи диссертатсионии Абдулло Далер Абдулло бо рӯзмаррағӣ, таҳлили доманадор, навғониҳо ва дигар ҷанбаҳои мусбат аз таҳқиқоти дигари ҳамто комилан фарқ намуда, ба талабот оид ба корҳои диссертатсионӣ дар мавриди дарёфти дараҷаи илмии номзади илм мувофиқ мебошад. Муаллифи он сазовори дараҷаи илмии номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 23.00.02 - Ниҳодҳо, равандро ва технологияҳои сиёсӣ мебошад.

Муқарризи расмӣ:

Доктори илмҳои сиёсӣ, дотсент,
сардори Раёсати илм ва инноватсияи
Донишгоҳи (славянии) Россия
ва Тоҷикистон

Л. Ш. Шарифзода

Имзои Л.Ш. Шарифзодаро тасдиқ менамоем:
сардори Раёсати кадрҳои Донишгоҳи
(славянии) Россия ва Тоҷикистон

Раҳимов А. А.

12. 02. 2024